

Fytoterapie urogenitálních obtíží

Robert Jirásek,
Edukafarm, Praha

S problematikou obtíží v oblasti urogenitálního traktu se pracovníci lékáren setkávají dnes a denně. Vedle tradičně užívaných čajových směsí s diuretickým, antiflogistickým, spasmolytickým a antiseptickým působením jsou stále častěji žádány fytopreparáty ve formě kapek, tablet nebo kapslí, které daleko více splňují očekávání pacientů co do komfortu podávání a rychlé úlevy od symptomů.

Rostlinná diuretika a antiflogistika

Zvýšení diurézy, a tím i průtoku moči, je stále pokládáno za primární terapeutické opatření při zánětech močového měchýře a močových cest. Toho se docíluje užíváním nálevů a odvarů z drog podporujících prokrvení ledvin, resp. glomerulární filtraci. Diuretický působí éterické oleje zejména z plodů celeru, petržele a jalovce, a z kořene libečku, dále saponiny z kořene jehlice trnité, nati zlatobýlu a oddenků pýru.¹ Siličné drogy (např. *Juniperi fructus* aj.) jsou však kontraindikovány při akutních i chronických zánětech ledvin.²

Mnoho drog podněcujících uropoézu vykazuje zároveň antibakteriální, potažmo protizánětlivý efekt. Bylinné přípravky (tinktura, infusa a decocta) se osvědčily při cystitidě, uretritidě a prostatitidě vyvolané kmeny *Escherichia coli*, *Pseudomonas pyocyaneus*, *Candida albicans*, *Staphylococcus aureus* aj. Obsahové látky omezují kolonizaci močových cest patogeny a potlačují schopnost bakterií adherovat k uroepiteliálnímu buňkám.

Některé rostliny navíc působí profylakticky proti tvorbě konkrementů, neboť brání supersaturaci moči ka-

menotvornými substancemi vápníku, kyseliny šťavelové, kyseliny močové a cystinu.¹

Importované drogy porážejí domácí

V souladu s nejnovějšími trendy a poznatky pronikají i do naší fyto-terapeutické praxe exotické a zámořské rostliny a drogy.

Z tropické Ameriky pochází **ibišek súdánský** (*Hibiscus sabdariffa* L., Malvaceae), který je pěstován na mnoha místech v Indii, Thajsku, Mexiku a Egyptě. Krajově se nazývá „rama“, „Indian Sorrel“, „karkadé“, rosella, africký sléz, súdánský čaj. Drogou (*Hibisci sabdariffae flos*) představují sytě červené, na slunci sušené květní kalichy. Afričané súdánský ibišek používají běžně jako diuretikum. Mezi obsahovými látkami vynikají organické kyseliny (zejm. citronová, jablečná a vinná; 15 – 30%) a tzv. kyselina ibišková, dále glykosid hibiscin, anthokyanová barviva (cca 1,5%) a flavonoidy. Domorodci květy užívají k přípravě osvěžujících horkých i studených nápojů a k barvení sirupů a limonád.³

Frekvencovanou součástí rostlinných přípravků bývá velkoplodá **brusinka**, resp. **klikva** (*Vaccinium macrocarpon* AIT., Ericaceae). Je příbuzná s i u nás rostoucí, ale chráněnou klikvou žoravinou, z jejichž plodů se dříve připravoval příjemně nakysle chutnající kompot či pikantní příloha ke zvěřině. Předmětem pěstování a sběru jsou rubínově červené bobule obsahující antioxidačně a antikancerogenně působící oligomerní proanthocyanidiny a fenolické kyseliny (ellagovou, benzoovou, chinovou aj.), dále fruktózu, velké množství vitamínu C a třísloviny. Pravidelné požívání klikové šťávy (džusu) se pokládá za vhodné opatření v rámci prevence a doplnění léčby opakovaných zánětů močových cest.^{4,5} Zároveň se zlepšují i urodynamické parametry a subjektivní pocity při mikci u mužů s chronickou nebakteriální prostatitidou a dyskomfortem v dolních močových cestách.⁶ Klikvový džus je netoxický, nebyla prokázána interakce klikové šťávy s warfari-

nem a ani těhotenství či laktace nejsou na překážku profylaktické či adjuvantní konzumaci při infekcích močových cest. Opatrnost je nutná pouze u jedinců trpících oxalátovými ledvinovými kameny.⁷

Závěr

Z klinických studií i praktických zkušeností vyplývá, že největší uplatnění nalézá fyto-terapie jako doplněk klasické léčby zejména při chronických a recidivujících chorobách močových cest (tj. infekce, urolitiasa a prostatitida). Fytofarmaka působí buď přímo, nebo představují pro-drug účinkující až po metabolické přeměně v organismu. Všeobecně jsou kontraindikována při akutní nefritidě.

Výhody fyto-terapie při urogenitálních obtížích:

- nízký výskyt nežádoucích účinků
- alternativa při výskytu alergie na v těchto indikacích podávané HVL
- absence vzniku rezistence na antibakteriální působení rostlinných drog
- možnost intermitentního podávání mezi jednotlivými ATB kúrami, příp. adjuvantně k antibiotikům
- komplexní působení drog (metabolické, diuretické, antiseptické a antiflogistické)
- nulová toxicita klikvové šťávy i při 6 – 12 měsíčním podávání^{1,8}

Literatura:

1. Louda M, Baloun J, Jahodář L. Fyto-terapie v urologii. *Lékařské listy* 2001; 50: 20-22.
2. Tesař V. Chronické onemocnění ledvin – časté a prognosticky závažné. *Lékařské listy* 2009; 58: 31-33.
3. Kresánek J. Abecedár korenin XX. *Naše léčivé rostliny* 1986; 23: 20-21.
4. *Léčivé rostliny*. Praha: Ottovo nakladatelství 2010.
5. Ebadi M. *Pharmacodynamic basis of herbal medicine*. New York: CRC Press 2002.
6. Vidlar A, Vostalova J, Ulrichova J et al. The effectiveness of dried cranberries (*Vaccinium macrocarpon*) in men with lower urinary tract symptoms. *British Journal of Nutrition* 2010; 104: 1181-1189.
7. Dugoua JJ, Seely D, Perri D et al. Safety and efficacy of cranberry (*Vaccinium macrocarpon*) during pregnancy and lactation. *Can J Clin Pharmacol* 2008; 15: 80-86.
8. Nováčková M, Chmel R. Brusinky a probiotika – prevence a adjuvantní léčba recidivujících uroinfekcí. *Med Praxi* 2011; 8: 481-483.

